

VÍZIKÖZMŰ-SZOLGÁLTATÁS

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete a [T/3526](#) törvényjavaslatához készült. Általános képet ad az ivóvízellátás nemzetközi és magyarországi helyzetéről, kitérve a főbb uniós és hazai stratégiákra, jogszabályokra.

- A Föld népességének gyarapodásával, a fogyasztás növekedésével, a klímaváltozás hatásainak fokozódásával folyamatosan növekszik a vízigény és szűkülnek a készletek ([Major 2021](#)).
- Előrejelzések szerint 2050-re az emberiség 70 százaléka városokban lakik majd, akiket megfelelő városi infrastruktúrával, többek között ivóvízzel és szanitációval kell ellátni ([Somlyódi 2021](#)).
- Az ENSZ legfrissebb tanulmánya szerint a jelenlegi ütemben haladva a világ 2030-ra a biztonságosan kezelt ivóvízellátásban a 81 százalékos lefedettséget éri el, amivel elmarad a 2030-as fenntartható fejlődési célkitűzéstől ([SDG 6](#)), amely addigra mindenki számára elérhetővé kívánja tenni az egészséges ivóvizet ([United Nations 2022](#)).
- [Alaptörvényünk](#) értelmében (Szabadság és Felelősség XX. cikk) mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez, mely jog érvényesülését Magyarország többek között az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával is elősegíti.
- Magyarországon a [KSH adatai](#) szerint 2021-ben a közüzemi ivóvízhálózatba bekötött lakások aránya országosan 95,6%, a közüzemi szennyvízhálózatba kötött lakások aránya pedig 83,5% volt.

A víz jelentősége

Az elmúlt évtizedek során vészes vízhiányokról, eltűnő tavakról, szennyvízelhelyezési problémákról, elöregedő infrastruktúráról és vízszennyezésekről is szóltak a vízzel kapcsolatos híradások. Napjainkra ismertté és elfogadottá vált, hogy a víz stratégiai fontosságú, korlátozottan rendelkezésre álló, sérülékeny és jelentős gazdasági értékkel bíró erőforrás ([Somlyódi 2021](#)).

A VÍZHEZ VALÓ JOG

Az ENSZ Közgyűlésének 2010. július 28-i határozata ([A/RES/64/292](#)) alapvető emberi jogként ismeri el a biztonságos, tiszta ivóvízhez és a megfelelő higiéniai feltételekhez (szanitáció) való jogot, valamint felszólítja az államokat és a nemzetközi szervezeteket, hogy erre a célra biztosítsanak pénzügyi forrást és bővítsék a meglévő kapacitásokat.

2012-ben a „[Right2Water](#)” (A víz közjó, nem árucikk) elnevezésű első sikeres [európai polgári kezdeményezés](#) eredményeként az **Európai Bizottság közleményt (COM (2014) 177) adott ki** „Minden embernek joga van a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez! A víz közjó, nem árucikk!” címen ([Európai Bizottság 2014](#)). A bizottsági közleményt évekkel később az Európai Parlament által felülvizsgált és elfogadott új **ivóvíz irányelv (2020/2184/EU) követte**, amely gondoskodik a biztonságosabb vízellátásról, valamint szigorú előírásokat tartalmaz az ivóvízre vonatkozóan ([Európai Bizottság 2020](#)).

Az ENSZ legfrissebb [tanulmánya](#) szerint **2020-ban a globális népesség 74 százaléka jutott biztonságos ivóvíz szolgáltatáshoz** (ez az arány

2015-ben 70 százalék volt), és 1,2 milliárd ember élt biztonságos ivóvíz-ellátás nélkül. Ahhoz, hogy 2030-ra teljesüljön az ivóvíz és a higiéniai ellátás lefedettsége, négyszerezésére kellene emelni a jelenlegi fejlődés ütemét ([United Nations 2022](#)).

1. ábra: Az ENSZ előrejelzése 2030-ra

A fejlődés jelenlegi üteme mellett 2030-ra több milliárd ember nem jut biztonságosan kezelt vízhez.

Forrás: [Infoszolg/United Nations 2022](#)

AZ EURÓPAI UNIÓ VÍZPOLITIKÁJA

Az Európai Unió vízgazdálkodási politikájának legfőbb elve, hogy a víz nem kereskedelmi termék, hanem védendő örökség. Ezzel összhangban a vízzel kapcsolatos uniós stratégiák és irányelvek alapvető céljai a vizek ökológiai, kémiai, mennyiségi állapotának védelme és a fenntartható vízgazdálkodás feltételeinek a biztosítása.

A vízellátás és a szennyvízkezelés az Európai Unióban alapvetően tagállami felelősség, de az egyre fokozódó globális kihívások – mint például a korlátozottan rendelkezésre álló források, az urbanizáció vagy a klímaváltozás – miatt az egész Unióra kiterjedő politikák léptek hatályba (Tönkö 2016).

Víz Keretirányelv

Az Európai Unió vízpolitikájának egyik alappillére a 2000-ben elfogadott **Víz Keretirányelv (2000/60/EK)**, melynek **legfőbb célkitűzése, hogy az Európai Unió több mint 111 ezer felszíni vize (folyókák, tavak, part menti vizek) és több mint 13 ezer felszín alatti vize elérje a „jó állapotú” besorolást.** A cél teljesítésének eredeti határideje 2015 lett volna, de eddig az időpontig a feltétel nem teljesült, sőt **jelenleg, 2023-ra sem valósult még meg.** Ezért az irányelv lehetőséget ad a határidő kitolására, de a meghosszabbítás legfeljebb két további ciklusra korlátozódhat, amelyből az egyik már szintén letelt (2015–2021). Tehát a jelenleg tartó **2021–2027-es ciklusban kell minden tagállamnak teljesíteni a Víz Keretirányelv által előírt feltételeket (COM(2019) 95 final).**

A keretirányelv előírja a tagállamoknak, hogy minden, teljes egészében a területükön fekvő vízgyűjtő területre **vízgyűjtő-gazdálkodási tervet** készítsenek, amelyekben megfelelő tájékoztatást adnak a tervezett intézkedésekről és azok végrehajtásának előrehaladásáról. A terveket hatévente felül kell vizsgálni (2000/60/EK). **Magyarország legfrissebb, felülvizsgált harmadik Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervét** 2022. április 28-án hirdette ki a magyar kormány (1242/2022. (IV. 28. Korm. határozat).

A Víz Keretirányelv 2019. évi értékelése (SWD(2019) 439 final) során az Európai Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy **a keretirányelv általánosságban megfelel a célnak, végrehajtását azonban fel kell gyorsítani.** Ezért 2020 júniusában a Bizottság bejelentette, hogy nem módosítják a Víz Keretirányelvet, hanem a meglévő irányelv végrehajtására és érvényesítésére helyezik a továbbiakban a hangsúlyt (Európai Parlament 2022).

Egyéb irányelvek

A Víz Keretirányelv mellett számos, célzottabb vízvédelmi irányelv létezik, mint például (Európai Parlament 2022):

- a felszín alatti vizekről szóló irányelv (2006/118/EK),
- az ivóvíz irányelv (2020/2184/EU),
- a vizek nitrátszennyezéséről szóló irányelv (91/676/EGK),
- a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv (91/271/EGK)
- a környezetminőségi előírásokról szóló irányelv (2008/105/EK).

Ivóvíz irányelv

A korábban már említett új ivóvíz irányelv (2020/2184/EU) előzménye az Európai Bizottság által előterjesztett javaslat (COM(2017) 753 final), amely a „Right2Water” polgári kezdeményezés hatására jött létre. A Bizottság javaslatát megelőzte az ivóvízről szóló korábbi irányelv (98/83/EK) **REFIT-értékelése (REFIT)**, valamint az Egészségügyi Világszervezet (WHO) ajánlásaira támaszkodó hatásvizsgálat.

Az új ivóvíz irányelv gondoskodik az európai polgárok biztonságosabb vízellátásáról, emellett a legmagasabb szintű előírásokat tartalmazza az ivóvízre vonatkozóan és összhangban van az európai zöld megállapodásban (COM(2019) 640 final) lefektetett szennyezőanyag-mentességi célkitűzéssel (Európai Bizottság 2020).

Szennyvíz irányelv

Az Európai Unió települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelve (91/271/EGK) a települések és bizonyos ipari ágazatok által termelt szennyvíz kibocsátásával, összegyűjtésével és kezelésével foglalkozik.

Az irányelv különböző jelentési kötelezettségeket ír elő a tagállamok számára: helyzetjelentés két évente a települési szennyvíz és az iszap ártalmatlanításáról (16. cikk), valamint az irányelv végrehajtására vonatkozó program kidolgozása és megküldése az Európai Bizottságnak (17. cikk) (EEA 2022).

A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv felülvizsgálatára az Európai Bizottság 2022. október 26-án javaslatot nyújtott be (COM(2022) 541 final), amely – összhangban a megújulóenergia-irányelvet módosító, a szennyvíztisztító létesítményeket már „megújuló energiaforrások hasznosítására alkalmas céletterületekként” meghatározó 2022. évi jogalkotási javaslattal (COM(2022) 222 final) – 2040-re energiasemlegessé kívánja tenni az ágazatot.

MAGYARORSZÁG VÍZPOLITIKÁJA

A víziközmű-szolgáltatás fogalma

A víziközmű-szolgáltatás Magyarországon a vezetékes ivóvízellátást és a közműves szennyvízelvezetést jelenti. Az ivóvízellátás a víz kitermelésétől a felhasználóig történő eljuttatást foglalja magába, beleértve a katasztrófavédelmi célokat szolgáló tűzvízellátást is. Az említett folyamatok mellett a fogyasztói kapcsolattartás, a számlázás, a vízminőség-ellenőrzés, illetve a hibaelhárítás is a víziközmű-szolgáltatás része (MAVÍZ 2015).

Stratégiák, jogszabályok

- A magyar vízgazdálkodás 2030-ig terjedő keretstratégiája a **Kvassay Jenő Terv** (Nemzeti Vízstratégia), melynek célja a víz, mint természeti kincs megőrzése, a vízválság elkerülése, a víz gazdasági előnyeinek kamatoztatása, és a víz károsításával szembeni megfelelő védekezés.
- A 2021–2027-es időszakra vonatkozó **Nemzeti Víziközmű-közszolgáltatási Stratégia** – melyet 2021. augusztus 13-án **társadalmi**

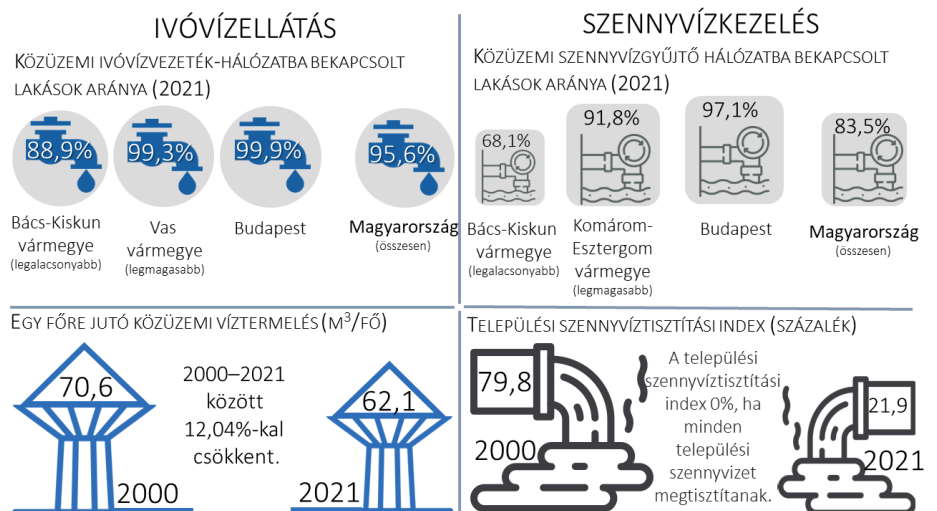
egyeztetésre bocsátottak – a víziközmű-szolgáltatás ellátásbiztonságát és műszaki-technológiai állapotának fenntartását biztosítja (kormany.hu). A Stratégiát a Kormány az **1828/2021. (XI. 30.) Korm. határozattal** fogadta el.

- Magyarország harmadik **Vízgyűjtő-gazdálkodási Terve** az Európai Unió Víz Keretirányelve követelményeinek megfelelően készült általános vízpolitikai program.
- A víziközmű-szolgáltatásról szóló **2011. évi CCIX. törvény** célja többek között a nemzeti víziközmű-vagyon védelme és az ivóvízincs megőrzése. A törvény végrehajtásáról az **58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet** rendelkezik.

Ivóvíz-ellátás

Magyarország valamennyi településén biztosított a közműves ivóvíz-ellátás, ugyanakkor vannak ellátatlan területek is, elsősorban a külterületi, tanyasi lakóközrterek, üdülőövezetek vagy a zártkertes területek. A közüzemi vízellátás arányában az elmúlt évtizedben nem történt jelentős változás, **a népegészségügyi hatóságok jelentése alapján országosan a lakosság 99 százaléka jut ivóvízhez.** Ebbe azok a háztartások is beletartoznak, amelyeknél a lakáson belül nem áll rendelkezésre ivóvíz, hanem a lakosok más módon (pl. közkifolyókról) jutnak hozzá az ivóvízhez.

1. ábra: Ivóvízellátás és szennyvízkezelés Magyarországon

Forrás: [Infoszolg/KSH](http://infoszolg/ksh) 2021 / [KSH](http://ksh) 2022a / [KSH](http://ksh) 2022b

Hazánkban közel **1500 közüzemi ivóvízellátó rendszer működik**. A jellemzően aprófalvas településszerkezetű vármegyékben – mint Baramya, Somogy, Tolna, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyék – száznál több vízműrendszer van, ugyanakkor Nógrád, Komárom-Esztergom és Békés vármegyét kevesebb mint harminc, Budapestet pedig egy vízmű látja el. **A vízműrendszereket 40 ivóvíz-szolgáltató cég üzemelteti országosan.**

Magyarországon **mintegy 200 ezer ember vízellátása ismeretlen**, ők valószínűleg közki-folyókról vételeznek vizet, vagy saját kúttal rendelkeznek ([NNK](#) 2022).

Az ivóvíz minőségi követelményeiről és ellen-őrzéséről az [5/2023 \(I. 12.\) Korm. rendelet](#) rendelkezik.

A jövő

Napjainkban jól működő digitális modellek állnak a hidrológusok, a gyakorlati vízmérnökök és a stratégiai vízügyi tervezők rendelkezésére. A tanuló algoritmusok már a mesterséges intelligencia tartományába tartoznak s bár távolinak tűnhet, mégis közel állunk a gépi tanuláson alapuló digitális vízgazdálkodás tudományának és gyakorlatának megteremtéséhez. ([Hornyik 2022](#)).

Források:

- Az Európai Parlament és a Tanács [2000/60/EK](#) irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról.
- [COM\(2019\) 95 final](#). A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a víz-keretirányelv (2000/60/EK) és az árvízvédelmi irányelv (2007/60/EK) végrehajtásáról.
- [EEA](#) (European Environment Agency) (2022): Waterbase - UWWTD: Urban Waste Water Treatment Directive – reported data. 05 December 2022
- [Európai Bizottság](#) (2014): A Bizottság rábólint az első sikeres európai polgári kezdeményezésre. 2014. március 19.
- [Európai Bizottság](#) (2020): A Bizottság üdvözlí a vízminőségről és az ivóvízhez való hozzáférésről szóló végleges megállapodást. 2020. december 16.
- [Európai Parlament](#) (2022): Vízvédelem és vízgazdálkodás.
- Hornyik Zs. (2022): Éltető erőforrásunk, a víz védelme napjainkban. Interjú dr. Szöllősi-Nagy András professzorral. [Belügyi Szemle](#), 70(5), 1101–1108.
- Horváth M. Tamás et al. (2018): Hó és sár: a víz mint érték vagy érdek. Képzelt beszélgetés a víz jogalanyisága felvetésének ürügyén. [Közjogi Szemle](#), 2018 (3), 14-19.
- Major Veronika (2021): Fenyegető vízkonfliktusok térben és időben. [Hidrológiai Közlöny](#), 2021. 101. évf. Különszám
- [MAVÍZ](#) (Magyar Víziközmű Szövetség) (2015): A magyar víziközmű ágazat bemutatása.
- MTA (Magyar Tudományos Akadémia) (2018): Magyarország nemzeti atlasza. Természeti környezet. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia 70–81.
- [NNK](#) (Nemzeti Népegészségügyi Központ) (2022): Magyarország ivóvízminősége, 2021. p.9.
- Somlyódi László (2021): Bevezető gondolatok a vízről. [Hidrológiai Közlöny](#) 2021. 101. évf. Különszám: 3.
- [SWD\(2019\) 439 final](#). Fitness Check of the Water Framework Directive and the Floods Directive.
- Tönkö Andrea (2016): A vízgazdálkodásra vonatkozó európai uniós politikák. In: Horváth M. Tamás, Bartha Ildikó (szerk.): [Közszolgáltatások megszervezése és politikái](#). Merre tartanak? Budapest–Pécs: Dialóg Campus Kiadó. 53–62.
- [United Nations](#) (2022): The Sustainable Development Goals Report 2022.